

کردهای فیلی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران

علی مولانی^۱

رشید خلف زاده^۲

چکیده:

ایجاد جذابیت در فرهنگ و ارزش ها، برای متقاعدکردن، مخاطبین همان قدرت نرم می باشد اما آنچه حائز اهمیت است، نحوه استفاده از ابزارها برای کسب قدرت نرم است. ارتقاء قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران نیازمند شناخت و به کار بستن منابع نرم افزاری در کشورها، با توجه به بسترهای کشور هدف است. تا در جهت تأمین منافع ملی از آنها بهره برداری نمایند. از جمله این بسترها، کردهای شیعه مذهب در کشور همسایه عراق است. با توجه به اشتراکات فراوان تاریخی، نژادی، زبانی، مذهبی داشتن مستقلات در برخی از استان ها نظیر ایلام، سابقه سکونت در ایران در زمان تبعید، و نیز تعاون آنان با نیروهای انقلاب در جنگ تحمیلی، در قالب قرارگاه رمضان و...، این قوم از پتانسیل بالایی جهت افزایش قدرت نرم ایران برخوردار است. هدف این پژوهش بررسی قابلیت های قدرت نرم کشورمان در بین کردهای فیلی (شیعه مذهب) عراق است. روش پژوهش از نوع تاریخی- کیفی است. جامعه آماری آن شامل اسناد، منابع تاریخی و همچنین، مصاحبه با افراد مطلع یا دروازه بان اطلاع بوده است، روش نمونه گیری از نوع هدفمند بوده است. نتایج نشان می دهد با توجه وجوه اشتراک فراوان که بین کردهای فیلی با ایران وجود دارد می تواند بر تقویت قدرت نرم کشورمان در عراق اثر مثبت بگذارد.

واژگان کلیدی:

ایران- فرهنگ- قدرت نرم- کردهای فیلی.

۱. کارشناس ارشد روابط بین الملل دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان
۲. استادیار جغرافیای سیاسی دانشکده علوم و فنون فارابی، نویسنده مسئول

جستار گشایی

توانایی ایجاد رضایت در مخاطب به وسیله ایجاد جذابیت در فرهنگ و ارزش‌ها و حتی سیاست خارجی از طریق متقاعدکردن، همان قدرت نرم است. که در برابر شیوه آمرانه در قدرت سخت به کار می‌رود (می‌رود) توجه به این نکته لازم است که منابع مختلف قدرت نرم می‌تواند در هر کشوری وجود داشته باشد. (عباسی سرمدی، آید ۱۳۹۶: ۱۵۴). اما آنچه حائز اهمیت است، نحوه استفاده از ابزارها و شیوه‌های بکارگیری قدرت نرم است. حفظ و ارزش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، نیازمند شناخت و به کار بستن منابع نرم افزاری کشورمان در کشورها و جوامع، با توجه به زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی هر یک از کشورهای هدف است. یکی از اقوام که از لحاظ عملکرد قدرت نرم می‌تواند تأثیر بسیاری بر قدرت نرم ایران بگذارد. (باقری ۱۳۸۷: ۲۲). (محل مناسبی برای رفرنس نیست) کرد های فیلی (شیعه مذهب) کشور عراق است. کردهای فیلی، اکراد شیعه ایرانی تباری هستند که سالیان متمادی در مرزهای غربی ایران زندگی نموده و در ادوار مختلف تاریخ بر اثر تحدید مرزها بین دو کشور، بالا بودن میزان مالیات، ظلم و ستم والیان، تحریم‌های شدید رضاخان، بروز قطعی و خشک سالی و... در مقابل؛ عمران آبادانی نسبی در آن سوی مرز و نیز وجود عتبات عالیات که همیشه پناهگاه شیعیان بوده، به امید زندگی بهتر به آن سوی مرز متواری، مهاجرت نموده یا بالاجبار ساکن شدند. و سالیان متمادی بدون هیچ مزاحمتی به زندگی خویش و مراودات با اقوام خویش در ایلام و سایر شهرهای مرزی ایران ادامه دادند. در پی تعیین مرزهای رسمی بین دو کشور از یک سو و روی کار آمدن حزب بعث از سوی دیگر و ضدیت ساختاری این حزب با کردهای فیلی، آنها را به بهانه ایرانی بودن، شیعه بودن و کرد بودن مورد شدیدترین ستم‌ها، تحریم‌ها و تبعیضها قرار داد. (مرادی مقدم و بصیرت منش ۱۳۹۸: ۶). در واقع ایرانی بودن کردهای فیلی و وجود تمایلات ایرانی در میان آنها موجب شده که همواره تحت تأثیر تحولات ایران باشند و از سوی حکومت عراق نیز مورد سؤزن واقع شوند. در حقیقت وجود کردهای فیلی در کشور عراق برگ برندهای، برای تقویت نفوذ قهرنگی و اقتصادی ایران در عراق بود دولت بعث به منظور رفع کردن ضعف‌های ژئوپلیتیکی خود با ایران بخصوص قبل از وقوع جنگ ۸ ساله، مبادرت به کشتار جمعی، تبعید دسته جمعی و رها نمودن هزاران کرد فیلی بدون امکانات در مرزهای ایران نمود. به دنبال سقوط حزب بعث و برگشت مهاجران کرد فیلی، به پی جویی و احیای حقوق سیاسی و اجتماعی خود پرداختند. (همان: ۷). کردهای فیلی به علت استقرار در مناطق مرزی و مرکزی عراق، سنخیت فرهنگی نژادی قومی و مذهبی، دارای پتانسیل مطلوبی برای کشورمان می‌باشند. ما در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که بسترها و ابزارهای قدرت نرم کردهای فیلی برای جمهوری اسلامی ایران کدامند؟ و به چه طریقی می‌توان از این بستر در راستای تأمین منافع ملی و افزایش قدرت نرم کشورمان استفاده کنیم؟ روش پژوهش از نوع تاریخی-کیفی است و

جامعه آماری آن شامل اسناد دست‌اول و منابع تاریخی و همچنین، مصاحبه با افراد مطلع یا دروازه بان اطلاع بوده است، روش نمونه‌گیری از نوع هدفمند است. لذا هدف از انجام این پژوهش بررسی زمینه‌های مشترک بین ایران و کردهای فیلی و مؤلفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در بین آنهاست. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد با توجه وجوه اشتراک فراوانی که بین کردهای فیلی با کشورمان نسبت به سایر گروه‌های همسو در عراق، وجود دارد با تمرکز و حمایت از این گروه با جمعیت قابل توجه می‌تواند نفوذ و قدرت نرم کشورمان را در عراق قوی‌تر و ماندگار نماید.

اهمیت و ضرورت پژوهش:

از جمله ظرفیت‌های قدرت نرم کشورمان در عراق وجود اکراد فیلی شیعه، ایرانی تباری می‌باشند که در ادوار مختلف تاریخی و به دلایل متعدد چون تغییرات در مرزهای جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی در داخل کشور عراق با جمعیتی بین ۲ الی ۵ میلیون نفر ساکن هستند به عبارتی بیش از ۱۰ درصد جمعیت عراق را تشکیل می‌دهند (رفرنس این آمار از کجاست). در پی تعیین مرزهای رسمی بین دو کشور از یک سو و روی کار آمدن حزب بعث از سوی دیگر و ضدیت ساختاری این رژیم با کردهای فیلی آنها را به بهانه ایرانی بودن، شیعه بودن و کرد بودن مورد شدیدترین ظلم‌ها، ستم‌ها و تبعیضها قرار داد. در واقع ایرانی بودن کردهای فیلی و وجود تمایلات ایرانی در میان آنها موجب شده که همواره تحت تأثیر تحولات ایران باشند و از سوی حکومت عراق نیز مورد سوءظن واقع شوند. کردهای فیلی به علت استقرار در مناطق استراتژیکی، سنخیت فرهنگی نژادی - قومی و مذهبی، همزیستی مسالمت آمیز و سابقه زیست بسیاری از آنان در ادوار مختلف تبعید در ایران، پتانسیل و بستری را فراهم آورده که به تأمین منافع ملی و اشاعه ارزش‌های اسلامی ایرانی مساعدت نماید و به تقویت قدرت نرم کشورمان در عراق با هدفی برد برد برای دو طرف (کردهای شیعه، کشورمان و عراق) کمک نمایند. و در صورت عدم توجه به این مورد با گذر زمان این برگ برنده که تاکنون مورد توجه قرار نگرفته از بین می‌رود. (اهمیت و ضرورت از دیدگاه سلبی و ایجابی باید نوشته شود کپی چند خط در مقدمه نوشته شده است)

پیشینه پژوهش:

پژوهش‌های متعددی انجام و هر کدام ابعاد خاصی از موضوع را را بیان داشته اند. که اهم آنها به شرح زیر است:

۱- آقایان؟ مرادی مقدم و بصیرت منش در مقاله ای تحت عنوان: بررسی عوامل موثر در وضعیت کردهای فیلی عراق در ۱۰۰ سال اخیر، بزرگترین مشکل کردهای فیلی وضعیت تابعیت آنان دانسته که در جامعه عراق به عنوان عراقی اصیل شناخته نشده، بلکه به عنوان یک اقلیت ایرانی الاصل معروف به «تبعیه» در آن کشور شناسایی شده اند که پیامد آن انواع ستم‌ها بود. در زمان حاکمیت بعث نه تنها کسب تابعیت

برای اکراد فیلی تقریباً غیرممکن بود، بلکه پس از سلب تابعیت به ایران اخراج شدند. پس از سقوط صدام تاکنون وضعیت تابعیت کردهای فیلی برای آنان مشکل ایجاد کرده است.

۲- این نویسندگان در مقاله دیگری به نام: تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر کردهای فیلی عراق، معتقدند: انقلاب اسلامی به واسطه ماهیت فراملی و اسلامی از یک سو و موقعیت ایران و منطقه خلیج فارس، محیط پیرامونی و فرایز پیرامونی خود را تحت تأثیر قرار داده است. یکی از کشورهایی که دارای قرابت جغرافیایی و فرهنگی با ایران است، کشور عراق بوده که از جمعیت ۶۰ الی ۷۰ درصد شیعه برخوردار می باشد. تأثیر انقلاب اسلامی در بازسازی هویت شیعه در عراق روشن است. اثرات آن در قیام های مردمی عراق علیه رژیم بعث کاملاً ملموس است. در میان اقوام مختلف عراق؛ عرب های شیعه به علت هم کیشی با ایرانیان و کردهای فیلی به جهت ایرانی تبار بودن و مضافاً شیعه بودن بیشترین تأثیرپذیری را از انقلاب داشتند. آنان پس از انقلاب اسلامی و متأثر از افکار و اندیشه های آن، جنبش و سازمانهای مستقل تشکیل دادند و برای احقاق حق خود در چارچوب حکومت اسلامی تلاش کردند از جمله، جنبش کردهای مسلمان به رهبری حسین فیلی بنیان گذاری شد.

۳- آقای اخوان کاظمی و خانم (نیازی به اسم آقاو خانم نیست) عزیزی در مقاله تحت عنوان: تحلیلی از وضعیت های کردهای شیعه در عراق؛ اعتقاد دارند که اینها از کردهای شیعه ایرانی تباری هستند، که در ادوار تاریخ به کشور عراق مهاجرت کردند و در تمام مدت اقامت خود در عراق همواره به حکومت این کشور را وفادار بوده و خود را عراقی محسوب می کردند. با روی کار آمدن حزب بعث وضعیت زندگی را برای آنان از لحاظ اقتصادی و اجتماعی دشوار شد. و با تبعید، مصادره اموال و کشتار جمعی و اخراج از عراق مواجه شدند. پس از سقوط صدام، کردهای فیلی به منظور استیفای حقوق خود و کسب جایگاهی در عراق تلاش نموده و مطالباتی چون، بازگرداندن تابعیت عراقی با آنان، بازپس گیری اموال مصادره شده و... داشته و دارند.

۴- آقای رسول جعفریان ۱۳۸۰ در کتاب تحت عنوان، تشیع در عراق و مرجعیت در ایران، مدعی سنخیت فرهنگی و زبانی کردهای فیلی با ایران است و اذعان دارد کردهای فیلی را علاوه بر زبان عربی، کردی، زبان فارسی را به دلیل مراوداتی که با ایران و اقوام خود در این کشور داشتند به راحتی یاد گرفته و حرف می زنند. ایشان در خصوص محدودیت ها و آزار و اذیت صدام می نویسد: اکراد فیلی برای کاهش آلام مجبور به کتمان هویتی، نژادی، زبانی خود شده و علاوه بر مهاجرت به مناطق عرب نشین به زبان مادری خویش را فراموش و لهجه عربی صحبت می کردند

۵- آقای زکی جعفر الفیلی العلوی (چه سالی) نویسنده کتاب: تاریخ الکرد فیلیون و آفاق مستقل؛ مدعی است که با عمیق شدن اختلافات ایران و عراق با پیروزی انقلاب اسلامی و تأثیرپذیری شیعیان و کردهای

فیلی از آموزه های انقلاب احساس خطر برای خود (حزب بعث) از یک طرف و موقعیت منسجم مناسب اقتصادی، به ویژه به دلیل عرق قومی به جنبش مبارزاتی کردستان و نیز التزام مذهبی و کمک مالی به حوزه علمیه نجف، رژیم پس از ترور نافرجام به طاروق عزیز و بعد از سلب تابعیت و مصادره اموال بسیاری از آنان را از عراق اخراج کرد.

روش پژوهش از نوع تاریخی-کیفی (تحلیل تماتیک) است و جامعه آماری آن شامل اسناد دست‌اول و منابع تاریخی و همچنین، مصاحبه با افراد مطلع یا دروازه بان اطلاع بوده است، روش نمونه‌گیری از نوع هدفمند بوده است با توجه به موضوع محقق به ناچار از نمونه‌گیری غیر احتمالی با روش تعددی یا قضاوتی و روش نمونه‌گیری انباشتی استفاده کرده است. نمونه‌گیری تعددی یا قضاوتی که یکی از روش‌های رایج در نمونه‌گیری غیر احتمالی است. در این بررسی چند کاربرد داشت. از آنجایی که شناسایی این جمعیت خاص سخت و پرهزینه بود و فهرستی از عناصر جمعیت در دسترس نبود، بنابراین از طریق تماس و ارتباط در محیط طبیعی و خصوصی مربوط به افراد مورد تحقیق انجام گرفت. همچنین از روش نمونه‌گیری انباشتی، با عناوین نمونه‌گیری شبکه‌ای، مراجعه زنجیری یا نمونه‌گیری از نام آشنائی نیز شناخته می‌شود، استفاده گردید. این روش در جمعیت‌هایی که شناسایی آن دشوار است، کاربرد دارد. در روش انباشتی برای یافتن نمونه‌های جدید می‌توان از افراد قبلی درخواست کرد یکی از آشنائیان یا افراد دیگری را معرفی کنند. در نهایت با این روش نمونه‌گیری انتخاب شدند. برای جمع آوری داده‌ها در این بررسی از تکنیک مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شده، مصاحبه‌ها با مراجعه حضوری بوده است.

مفاهیم

قدرت نرم

با نگاهی اجمالی و مذاقه در باب تعاریف ارائه شده از قدرت می‌توان تغییر پارادایم قدرت سخت افزاری را به جنبش نرم افزاری را مشاهده کرد و به عبارت دیگر واقعیت های کنونی نشان دهنده آن است که تأکید صرف بر قدرت افکنی، موفقیت پایداری را در بر ندارد و به اعتقاد بسیاری از دانشمندان، قویترین کشورها همواره، قویترین باقی نخواهد ماند مگر آنکه قدرت خود را به حق تبدیل کنند. ترجمان این گفته، تبدیل قدرت سخت به قدرت نرم است. (عباسی سرمدی، آبی ۱۳۹۶: ۱۵۴). قدرت نرم نیز بعد نامحسوسی، غیرمادی و نرم‌افزاری دارد و متکی به جهات ذهنی و مجموعه باورها، ارزش‌ها و بایسته‌هایی است که بر پایه عناصری درون‌شان یعنی ذهن و قلب افراد (حوزه ادراکی-احساسی) شکل می‌گیرند و تجلیات عینی آنها را که در اعمال و رفتار انسانی نمودار می‌گردند جهت می‌دهند. این بعد از قدرت، توانایی شکل‌دهی به توجیهات دیگران است و جنس آن از نوع اقناع. (حیدری و دیگران، ۱۳۹۵: ۱۳) جوزف نای برای این عقیده است که قدرت نرم، توجه ویژه‌ای به اشغال ذهنی کشور دیگر از طریق ایجاد

جاذبه است و زمانی یک به قدرت نرم دست می یابد که بتواند اطلاعات و دانایی را به منظور پایان دادن به موضوعات مورد اختلاف را به گونه ای ترسیم کند که از آنها امتیاز بگیرد (نای ۱۳۸۹). قدرت نرم به آن دسته از قابلیت ها و منابع یک کشور چون فرهنگ آرمان یا ارزشهای اخلاقی اطلاق میشود که به صورت غیر مستقیم بر منافع یا رفتار دیگر کشورها اثر می گذارد. قدرت نرم توجه به اشغال فضای ذهنی شهروندان دیگر جوامع از طریق ایجاد اقناع است و هدف آن در درجه نخستین افکار عمومی خارج کشور است. در قدرت باید دید دنیا چگونه به ما می نگرد، نه این که ما چگونه به دنیا می نگرییم. (هرسیچ و دیگران ۱۳۸۸: ۲۲۸). توانایی ایجاد رضایت در مخاطب به وسیله ایجاد جذابیت در فرهنگ و ارزش ها و حتی سیاست خارجی از طریق متقاعدکردن، همان قدرت نرم است. که در برابر شیوه آمرانه در قدرت سخت به کار میرود از دیدگاه قدرت نرم این موضوع منجر به کاهش هزینه های اقدام و همچنین مشروعیت بخشی به اقدامات سیاسی خواهد شد. به عبارت دیگر نفورسین قدرت نرم شخصیت نفولیرال آمریکایی جوزف نای است که قدرت نرم را به عنوان بخش مهمی از منابع قدرت ملی آمریکا تلقی می کنند بر ضرورت بهره گیری از آن در سیاست خارجی و امنیتی آمریکا اصرار دارد (سلیمانی پورلک ۱۳۸۶: ۸). قدرت نرم به بیان نای به این معناست که کاری کنیم که دیگران آنچه را طلب کنند که ما می خواهیم. این چهره قدرت را می توان قدرت غیرمستقیم یا رفتار جذب کننده قدرت نامید. (پورسعید ۱۳۸۹: ۳۵).

ترکیب قدرت اقتصادی مستقیم و غیرمستقیم است که هم از راه ترغیب و فشار اقتصادی در راستای کسب منافع یک دولت به کار گرفته می شود و هم در راستای رسیدن به اهداف خود از طریق شکل دهی محیط فعالیت و تعیین دامنه و رفتارهای ممکن توسط دیگران به طور مستقیم بر رفتار آنها تأثیر می گذارد. قدرت نرم بنیاد زیرساخت و جوهری اصلی امنیت همه جانبه یک نظام سیاسی است (نایینی ۱۳۸۹: ۲۹).

روش های قدرت نرم

دو روش مهم تولید قدرت نرم وجود دارد روش ساختاری و روش غیر ساختاری، روش غیر ساختاری در تولید قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: تولید قدرت بر اساس سمبل ها و نمادهای عمومی، تولید قدرت براساس اقتدار رهبری فرهنگند (قدرت کاریزمایی) تولید قدرت بر مبنای ولایت دینی، تولید قدرت بر اساس نفوذ و اقتدار نخبگان، تولید قدرت براساس ترغیب و مراقبت عمومی، تولید قدرت اجتماعی پایدار و قوی، استفاده از روش ساختاری به تنهایی کفایت نمی کند و استفاده از روش غیر ساختاری می تواند جایگزین دیگر روشها شود. (مهدوی و محمدی ساداتی ۱۳۹۷: ۱۳۴). آنچه مهم است ترکیب روش های مذکور است. ترکیب روش ها با یکدیگر تولید قدرت به وسیله تجهیز همه منابع ممکن و با استفاده از تمامی روش های مذکور است کاربرد قدرت نرم در نگرش جوزف نای در شرایطی از اهمیت لازم برخوردار است که بتوان پیوندی ارگانیک بین موضوع قدرت نرم و سخت ایجاد کرد. (التیامی نیا و تقوایی نیا ۱۳۹۵: ۱۸۲).

ارکان قدرت نرم

قدرت نرم بر چند رکن استوار است:

۱- باور ها و ارزش ها: باورهای اخلاقی و ارزشی و اعتقادی مردم می‌تواند در جهت حفظ نظم و اتحاد به کار گرفته شود و زمینه تقویت مشارکت امنیتی مردم را فراهم کند تا بدین وسیله با دولت و نظام حاکم احساس وفاق و همدلی کنند. (باقری ۱۳۸۷: ۲۲)

۲- اعتماد: اعتماد که جانیامه سرمایه اجتماعی است یکی از ارکان قدرت را تشکیل می‌دهد. اعتماد اجتماعی بر انتظارات، تعهدات اکتسابی و پای بند شده به لحاظ اجتماعی دلالت دارد که افراد نسبت به یکدیگر و نسبت به سازمان ها و نهاد ها مربوط به زندگی اجتماعی شان دارند.

۳- اعتبار: ضلع دیگر قدرت نرم اعتبار است. اعتبار و پرستیژ همواره مدنظر قدرت ها بوده و لذا اندیشمندان روابط بین الملل آن را به عنوان یک منبع مستقل قدرت به شمار می آورند البته اعتبار ناشی از عوامل مختلفی از جمله حسن انجام وظایف و کارآمدی و ... می باشد در قدرت نرم اعتبار، مشروعیت و اعتماد، مهمترین منابع قدرت نرم و اقناع و توجیه مهمترین شیوه ها و تبلیغ و اعلام مهمترین ابزار های تاثیرگذاری تلقی می شوند. (وفادار، رییسی و انانی ۱۳۹۰: ۱۲۳).

کردهای فیلی

کردهای فیلی عراق، کردهای شیعه ایرانی تباری هستند که اساساً و در طول تاریخ در مناطق غربی ایران مستقر بوده‌اند. ولی در سه دوره زمانی متفاوت و بالاجبار، بخشی از آنها ساکن عراق شده‌اند (مرادی مقدم و بصیرت منش ۱۳۹۸: ۶). در دوره اول مربوط به دوران صفویان است. در این دوره تمام سرزمین کردستان تحت حاکمیت دولت ایران بود. پس از جنگ چالدران (۱۵۱۴ م/ ۸۹۳ ش) و شکست حکومت صفوی از امپراطوری عثمانی، براساس معاهده صلح بخشی از خاک ایران و ساکنان آن، ضمیمه سرزمین عثمانی شدند. دوره دوم مهاجرت در سال ۱۲۴۳ شمسی، بسیاری از ساکنان پشتکوه به دلیل قحطی، افزایش مالیات و بی کاری، به عراق مهاجرت کرده‌اند (مرادی مقدم، ۱۳۸۵: ۹۰) به امید یافتن زندگی بهتر بالاجبار به عراق مهاجرت و ساکن این کشور شدند. دوره سوم مربوط به سال‌های ۱۳۰۴ تا ۱۳۱۷ شمسی که در این دوران، رضاخان علیرغم سرکوب کردهای فیلی، هم‌چنان از قدرت آنان بیمناک بود. از این رو سیاست تحمیل فقر اقتصادی شدیدی را در مورد آنان اجرا کرده تا کردها مجبور شوند برای امرار معاش به عراق کوچ کنند. (اخوان کاظمی و عزیزی، ۱۳۹۷: ۵۸).

مبانی نظری پژوهش

مکتب سازه انگاری: در این دیدگاه دولت‌ها براساس هویت زمینه‌مند خود جهان را می‌سازند و بر اساس آن دست به کنش می‌زنند. ولی به طور متقابل نیز در ارتباط با آن ساخته می‌شوند و هویت‌شان، دچار

دگرگونی می‌شود. بنابر این سیاست خارجی عمل بر ساختن است و بنا به گفته اسمیت سیاست خارجی آن چیزی است که دولت‌ها آن را می‌سازند. (آقایی و رسولی ۱۳۸۸: ۸) در تقسیم‌بندی سازه‌انگاران به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱- سازه‌انگاری سیستمی که هویت دولت را حاصل ساختارهای معرفی کلان اجتماعی در نظام بین‌الملل می‌دانند.

۲- سازه‌انگاران سطح واحد که چگونگی تأثیر قواعد و منابع داخلی در شکل‌گیری کنش دولت‌ها و هویت دولت‌ها بررسی می‌کنند.

۳- سازه‌انگاران کل‌گرانه که این دسته، بر هر دو سطح داخلی و سیستماتیک هنجارها و قواعد در شکل‌دهی به هویت و رفتار دولت‌ها توجه دارند (دانش‌نیا، ۱۳۹۴: ۶۹) برای سازه‌انگاران ساختار و کارگزار به شکلی متقابل به یکدیگر توأم می‌بخشند ساختارهای اجتماعی نتیجه پیامدهای خواسته و ناخواسته کنش انسانی هستند و در عین حال همان کنش‌ها یک بستر ساختاری تقلیل‌ناپذیر را مفروض می‌گیرند و با این بستر به عنوان یک میانجی برای آنها عمل می‌کند. ساختار جدا از فرایند یعنی جدا از رویه کنش‌گران وجود ندارد. (مشیرزاده، ۱۳۸۳: ۱۲۳) سازه‌انگاران اجتماعی در روابط بین‌المللی استدلال می‌کنند که هویت مشترک داشتن احتمال دارد که به کاهش و حتی در برخی موارد، به حذف پندارهای تهدید ملت‌ها از یکدیگر منتهی شود تفاوت میان مکتب کپنهاگ و سازه‌انگاری در رابطه با سایر امنیت گفت مکتب سازه‌انگاری با تعدیل خواسته‌های حداکثری دو رویکرد رئالیسم و لیبرالیسم، کیفیت حیات اجتماعی، نظامی، اقتصادی و غیره سیستم بین‌الملل را بازخوانی می‌کند تا درک مطلوب‌تر و نزدیک‌تر به حقیقت را سبک نماید. (دهشیری و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۹).

دیدگاه سازه‌انگاران به این امر می‌پردازد که چگونه هویت‌ها و هنجارهای اجتماعی مردم می‌توانند با روابط نهادیه میان آنها گسترش یابد. از آنجا که منافع از روابط اجتماعی بر می‌خیزد و نه به شکلی تحلیلی و ماقبل آن، لزوماً نسبت به نوع تعامل میان دولت‌ها و همکاری یا تعارض میان آنها نه می‌توان خویش‌بین بود و نه بدبین (هادیان ۱۳۸۲: ۹۲۰). در نظریه سازه‌انگاری، هویت‌ها، هنجارها، فرهنگ نقش مهمی در سیاست جهانی ایفا می‌کند این رویکرد هنجارها و قواعد اساس بازی‌های مقبولیت عملکرد سازه‌انگاری همچنین تأکید اصلی خود را اساساً رابطه میان وابستگی غیرمادی و اجتماعی قرار می‌دهد. در نظریه سازه‌انگاری، هویت‌ها، هنجارها، فرهنگ نقش مهمی در سیاست جهانی ایفا می‌کند در واقع طرفداران این رویکرد هنجار و قواعد را اساس بازی‌های بین‌المللی تلقی می‌کردند و مانع از جهت‌دهی ویژه دولت‌ها می‌شوند و منطقی عقلایی برای مقبولیت عملکرد خود فراهم می‌آورند. در نظریه سازه‌انگاری، هویت‌ها، هنجارها، فرهنگ نقش مهمی در سیاست جهانی ایفا می‌کند این رویکرد هنجارها و قواعد

اساس بازی‌های مقبولیت عملکرد سازه‌انگاری همچنین تاکید اصلی خود را اساساً رابطه میان وابستگی غیرمادی و اجتماعی قرار می‌دهد. در نظریه سازه‌انگاری، هویت‌ها، هنجارها، فرهنگ نقش مهمی در سیاست جهانی ایفا می‌کند در واقع طرفداران این رویکرد هنجار و قواعد را اساس بازی‌های بین‌المللی تلقی می‌کردند و مانع از جهت‌دهی ویژه دولت‌ها می‌شوند و منطقی عقلایی برای مقبولیت عملکرد خود فراهم می‌آورند. (لطفیان، ۱۳۹۰: ۱۷۸). (تکرار جمله‌های مشابه در ده خط بالا زیاد است)

یافته‌های پژوهش:

یک کشور هرچند که از منابع قدرت سخت برخوردار باشد، وقتی قدرت نرم را به خوبی ابراز نکند، ممکن است در اجرای سیاست خود با شکست مواجه شود، نمونه تاریخی این ناکامی اتحاد جماهیر شوروی است که با وجود دارا بودن منابع قدرت سخت، در ارائه نگرش سوسیالیستی خود به عنوان منبع اصلی قدرت نرم خویش ناکام ماند و سرانجام متلاشی شد. (صدرپور و دیگران، ۱۳۹۵). ایجاد جذابیت یکی از دوشاخه مهم قدرت نرم است، دیگر شاخصه دیگر شاخصه قدرت نرم توانایی تنظیم اولویت‌های دیگر کنشگران در عرصه سیاست بین‌الملل است. منابع قدرت نرم سرمایه‌هایی هستند که این جذابیت را ایجاد می‌کنند. قدرت نرم ابزار رایج متفاوتی، نه زور و نه پول، را برای تولید همکاری مورد استفاده قرار می‌دهد. قدرت نرم از جذابیت برای ایجاد اشتراک بین ارزش‌ها و از وظیفه همکاری برای رسیدن به این موارد سود می‌جوید. (حیدری و قربی، ۱۳۹۵: ۴۸).

از مهم‌ترین نکات قدرت نرم، تولید ابزار قدرت نرم و کاربست صحیح آنها می‌باشد که با توجه به چنین قدرت نرم دارای تنوع زیادی هستند که سازمان‌های دولتی و غیردولتی، دیپلماسی عمومی، سرمایه اجتماعی، فناوری و رسانه‌ها را می‌توان نام برد در واقع می‌توان بیان نمود که به وسیله ابزارهای یاد شده قدرت نرم تولید می‌گردد. ولی این ابزار به خودی خود دارای بار ارزشی نیستند و بسته به نوع کاربست آنها و تولیدات‌شان بار ارزشی ایجاد می‌کنند. بنابراین بدون استفاده صحیح از این منابع نمی‌توان موفقیت قدرت نرم را انتظار داشت.

برخی از مؤلفه‌های فرهنگی قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران عبارت است از: ایمان به باورها و ارزش‌های اسلام، تولید علم، معنویت، علمای دین، بصیرت، فرهنگ استقامت و شهادت، عدالت‌خواهی و غیره. این‌ها ارزش‌هایی هستند که انقلاب اسلامی آن‌ها را مطرح و بازتولید کرده است و از آنجا که با فطرت انسان‌ها سازگار بوده، برای تمام مردم جهان جذابیت دارند. (صبوری و قربی، ۱۳۹۵: ۴۹) حفظ و ارزش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران نیازمند شناخت و به کار بستن منابع نرم افزاری خود در این کشورها و جوامع با توجه به بسترهای فرهنگی، سیاسی اجتماعی هریک از کشورهای هدف است. یکی از کشورهای منطقه خاورمیانه از لحاظ عملکرد قدرت نرم ایران، کشور عراق است. (عسگرخانی، ۱۳۹۰: ۹۳۴).

مهمترین بسترهای قدرت نرم ایران در میان کردهای فیلی (کردهای شیعه) عبارتند از:

پیشینه تاریخی و تمدنی: به هر حال پیشینه تمدنی و تاریخی عاملی برای جذابیت بوده و می توان از عناصر تمدنی برای بازتولید مؤلفه های قدرت نرم و در عین حال با اشتراک گذاری مؤلفه های تمدنی و تاریخی ایران با سایر ملت ها می توان بستر اشاعه فرهنگ و ارزش های مندرج در تاریخ ایران را فراهم آورد و نوعی وابستگی و همدلی آموزه های تاریخی ایرانیان در عرصه جهانی را فراهم آورد. سرزمین تاریخی، جایی است که در آنجا زمین و چندین نسل، تأثیری مفید و دوطرفه برهم می گذارند. وطن، جایگاه ارتباطات و حافظه های تاریخی است. (کریمی مله و دیگران، ۱۳۹۷، ۲۷۴). از این حیث در خصوص عراق باید یادآور شد که این سرزمین به لحاظ تاریخی و فرهنگی ارتباط قوی و گسترده با ایران داشته است. بین النهرین به مدت هزاران سال تاریخ از حوزه تمدنی ایران محسوب شده و ایرانیان این سرزمین را آسورستان نام نهاده بودند از دیرباز دو سرزمین عراق و ایران در ابعاد گوناگون با یکدیگر الفت داشته و عامل جغرافیایی و فرهنگی باعث به هم تنیدگی جامعه ایرانی و عراقی گردیده است. (محمدی ملایری، ۱۳۷۵: ۵۷).

نیمی از کردهای فیلی عراق ساکن در مناطق شرقی این کشور، ایرانیانی هستند که از جنگ چالدران و براساس معاهدات میان ایران و عثمانی در دوره صفویه از ایران جدا و ضمیمه خاک عثمانی شده اند. ایرانی بودن کردهای فیلی و وجود تمایلات ایرانی در میان آنها موجب شده که همواره در تحت تأثیر از تحولات ایران باشند و از سوی حکومت عراق نیز مورد سوءظن واقع شوند. (مرادی مقدم و بصیرت منش، ۱۳۹۸: ۶).

همزیستی تاریخی-فرهنگی

آقای خیتال از کردهای فیلی و از مسئولین استانداری ایلام در این زمینه گفت:

در هنگام تبعید کردهای فیلی توسط رژیم بعث عراق بسیاری از آنان در استان ایلام و در اردوگاه ها اسکان داده شدند. به زندگی ادامه داده و با ایلامیان وصلت قومی نموده و بسیاری از آنان جذب بازار کار عمدتاً مکانیکی شده و تعدادی نیز عضو سپاه بدر شدند. البته بسیاری از افراد فیلی به سایر شهرها از جمله کرمانشاه، قم و ... عزیمت نمودند (مصاحبه مورخه ۱۳۹۹/۱/۲۰).

خانم عزیزی دکترای جامعه شناسی سیاسی نیز اذعان داشت: بسیاری از کردها و از جمله جلال طالبانی رئیس جمهور فقید عراق سالها در استان البرز، شهرستان کرج زندگی می کردند و حتی نچیروان بارزانی نخست وزیر اقلیم کردستان در دانشگاه تهران تحصیل نموده است (مصاحبه مورخه ۱۳۹۹/۳/۲۰). آقای محرمی طور دیگری این حکایت را بیان می نماید: مشکلات خودمان را داشتیم، این مشکلات با ضریب ده برای عراقی های مهاجری که به ایران آمده بودند وجود داشت، مشکلات بوروکراسی، حساسیت های نژادی، جا و مکان، امکانات آموزشی، ازدواج و ... هم وجود داشت. چنین مشکلاتی بخصوص در زمان جنگ برای یک ایرانی وجود داشت، چه برسد به یک عراقی، این ها متأسفانه به علت بی توجهی ایران به توجیه

آنها برای این مسائل باعث شد که فکر کنند چون عراقی هستند، با آنها این طور رفتار می شود و اغلب با این برداشت منفی به عراق برگشتند. (محرمی، ۱۳۹۶: ۱۵۹-۱۵۸).

ایدئولوژی انقلاب اسلامی

منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران چند بعدی است و ایدئولوژی جمهوری اسلامی ایران یکی از مؤلفه های قدرت نرم کشور محسوب می شود و چون باعث خلق ژئوپلیتیک جدید و فضای جدیدی شده است. تأثیر انقلاب اسلامی در بازیابی هویت شیعه در عراق روشن است. اثرات آن در قیام های مردمی عراق علیه رژیم بعث کاملاً ملموس است. در میان اقوام مختلف عراق؛ عرب های شیعه به علت هم کیشی با ایرانیان و کردهای فیلی به جهت ایرانی تبار بودن و مضافاً شیعه بودن بیشترین تأثیرپذیری را از انقلاب اسلامی داشتند. آنان پس از انقلاب و متأثر از اندیشه های آن، سازمانهای مستقل تشکیل دادند و برای احقاق حق خود در چارچوب حکومت اسلامی تلاش کردند از جمله؛ «جنبش کردهای مسلمان» به رهبری حسین فیلی بنیان گذاری شد. (مرادی مقدم و بصیرت منش ۱۳۹۸).

از میان احزاب و سازمان های شیعه عراق، کرد های فیلی بیشترین حضور خود را حزب الدعوه، سازمان عمل اسلامی و مجلس اعلای انقلاب اسامی داشتند (الفیلی العلوی ۱۴۳۱: ۴۹۶). رژیم بعث برای مقابله با نفوذ انقلاب در عراق، جو فشار و خفقان را علیه مردم عراق، بویژه شیعیان تشدید کرد. وبه پاکسازی ادارات، دانشگاه ها و ارتش پرداخت در این میان برخی از کرد ها ی فیلی از محیط کار و دانشگاه اخراج شدند و حتی برخی از دانشجویان کرد فیلی و ایرانی تبار را در محیط دانشگاه دستگیر کردند (مرادی مقدم، بصیرتی منش ۱۳۹۸: ۱۵). شرع جنگ ایران و عراق برای کردهای فیلی خبر خوشی نبود، آنها بیشترین بها را در این جنگ پرداختند نه تنها مایملک خود را از دست دادند، بلکه حکومت بعث هنگام رانده شدن خانواده ها، پسران و مردهای پانزده تا چهل و پنج ساله را بازداشت می کرد. تنها بهانه اش این بود که اگر اینها به ایران بروند، چون بزرگ شده بغداد و عراق هستند، حتماً علیه ما خواهند جنگید پس برای حکومت بعث خطرناک خواهند بود. (خلود جلیل، ۱۳۹۳: ۲۲).

اربعین حسینی:

مراسم اربعین حسینی موجب نزدیکی قلوب و تعمیق وحدت مسلمانان جهان شده است. پیاده روی اربعین که خصوصاً در سال های اخیر به یکی از پر شرکت ترین اجتماعات انسانی در جهان تبدیل شده، می تواند یکی از مهمترین بسترها و از مهمترین منابع تماس مستقیم جهان تشیع و از آماده ترین زمینه های مطالعه و فهم مختصات اجتماعات شیعه و خصوصاً شرکت کنندگان این مراسم می باشد. (گیویان، امین ۱۶۸: ۱۳۹۶). جاسم الهواسی ۵۰ ساله گفت: برگزاری مراسم اربعین با شکوه هرچه بیشتر در واقع انعکاس وحدت، محبت و رحمت جهان اسلام و خصوصاً تشیع است؛ که هر ساله کردهای فیلی افتخار میزبانی بخشی از

زوار را دارند. این جلوه صفا و ساده زیستی و تعاون در واقع آبی است بر آتش تبلیغات سوء دشمنان که با هجمه‌های تبلیغاتی سعی در نمایش چهره خشن از اسلام و تشیع دارند. این حرکت چه در قالب زائر باشد یا خادم در لوای پرچم سالار شهیدان بازیابی هویت و نشان دهنده ارزش‌های اصیل انسانی و اسلامی و شناساندن چهره واقعی اسلام شیعی و هویت علوی آن است (مصاحبه مورخه ۱۳۹۸/۱۰/۲۰). نعمان ۳۹ ساله در این خصوص نیز اظهار داشت: پابندی و التزام به فرهنگ عاشورایی و از آنجایی که حجم عمده جمعیت زوار ایرانی بوده یا هم کیش (شیعه) ایرانی هستند به نوعی دامنه قدرت نرم ایران محسوب می‌گردند (مصاحبه مورخه ۱۳۹۸/۱۰/۲۲).

دیپلماسی عمومی و فرهنگی

دو مشخصه مهم و بسیار حیاتی در مورد به کارگیری دیپلماسی فرهنگی آن است که دیپلماسی فرهنگی به نحوی مورد استفاده قرار گیرد که ارزش‌های مد نظر ایران به طور کامل انتقال دهد و همچنین مورد مقاومت مردم عراق قرار نگیرد (نیک آیین ۱۳۸۸: ۳۹۱). دیپلماسی عمومی تلاش‌ها و اقدامات حکومت یا دولت برای تأثیرگذاری بر اذهان و افکار نخبگان و عامه مردم کشورهای دیگر ارزیابی می‌شود دیپلماسی عمومی ابزار قدرت نرم است در صورتی که دیپلماسی عمومی را تلاش برای ارتباط با عموم مردم نه تنها حکومت‌ها بدانیم، میتوان گفت که تأثیرگذاری دیپلماسی عمومی به شکل‌گیری قدرت نرم می‌انجامد از مهمترین فرصت‌های دیپلماسی عمومی ایران در عراق می‌توان از مشترکات فرهنگی، تاریخی و دینی، قرابت و نزدیکی جغرافیایی، حضورایرانیان و شیعیان، ظرفیت و قابلیت‌های ایران در این کشور [نام برد]. (التیامی نیا و تقوایی نیا ۱۳۹۵: ۱۷۴).

دین و مذهب

دین و مذهب مشتمل بر منابع قدرت نرم هستند. وقتی فرهنگ یک کشور ارزش‌های جهانی را شامل شوند احتمال اینکه نتایج مطلوب تسهیل شود افزایش می‌یابد (نای ۱۳۸۹: ۵۲). دین و مذهب همواره از نیرومندترین عوامل ایجاد نظم و ثبات در ابعاد گوناگون روابط اجتماعی و سیاسی بودند و باورهای مذهبی تداوم اجتماعی را از طریق معنابخشی به حیات جمعی و قاعده‌مند سازی مناسبات گروهی تضمین کرده اند. (جهانی ۱۳۹۲: ۶). تشیع مهمترین مؤلفه جنبه قدرت نرم ایران در عراق جریان تشیع است. اکثریت مردم ایران و عراق مسلمان و پیرو مذهب تشیع می‌باشند این امر تأثیر زیادی بر نوع نگرش مردم عراق نسبت به سیاستها و اقدامات ایران دارد. (صادقی، عسکرخانی ۱۳۹۰: ۹۳۹). کردهای فیلی وابستگی زبانی و مذهبی با کردان ایلام و کرمانشاه دارند. به سبب داشتن مذهب تشیع اثناعشری، دولت عراق آنها را از نواحی کردنشین شافعی مذهب شمالی جدا کرده و در استان‌های عربی (عرب‌نشین) دیاله و واسط قرار داده که بر مذهب تشیع‌اند. (عظیمی چلونگر، ۱۳۹۱). کردهای فیلی شیعه مذهب عراق که به کردهای فیلی

معروف هستند، در مناطق شرقی و شمال شرقی این کشور به خصوص در استان دیاله، شهرهای خانقین، مندلی، مقدادیه، بدره، رزبایه، کوت، جصان، عزیزیه، می نعمانیه، بعقوبه، علی شرقی، علی غربی، شیخ سعد، کوفه، بصره و العماره سکونت دارند. بنابراین مجموعه عوامل مذکور، یعنی شیعه، کرد بودن و هویت ایرانی باعث شد که حکومت بعث از لحاظ سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، بیشترین آسیب‌ها را برای اقلیت فراهم نمایند. به همین جهت کردهای فیلی نیز دوشادوش کردهای سنی و اعراب شیعه عراق، در ردیف معارضین حکومت صدام قرار گرفته بودند و صدمات زیادی را در این راه متحمل شدند. (اخوان کاظمی، عزیز، ۱۳۹۷: ۶۵). عصام الفیلی گفته است: بعد از سقوط رژیم صدام در سال [۲۰۰۳، به دلیل هجمه‌ای که علیه تشیع در منطقه شد، مذهب تشیع در اولویت توجهات کردهای فیلی قرار گرفت و همین دست‌مایه‌ای شد تا احزاب شیعه با ذکر برخی رخدادها تاریخی از رابطه فیلی‌ها با مرجعیت، به فیلی‌ها نزدیک شوند. به گفته الفیلی؛ جغرافیایی که کردها در آن زندگی می‌کنند بر اعتقادات آنان تأثیر گذاشته و به دلیل تداخل مناطق آنها با مناطق عرب‌نشین، تعهدات خاصی نهاد] است (محمدیان و دیگران ۱۳۹۴). منطق ائتلاف راهبردی از طریق عنصر شیعه به این واقعیت برمی‌گردد که بازی‌های آینده در غرب آسیا نه تنها بر اساس ایدئولوژی بر اساس تثبیت حوزه‌های نفوذ و نقش‌ها صورت می‌پذیرد. حمایت ایران از گروه‌های همسو همچون مجلس اعلیٰ، حزب الدعوة و حتی گروه‌های کردی، نه تنها بر اساس مسائل ایدئولوژیک بلکه با نوعی واقع‌گرایی تبیین، منافع ملی و راهبردی نیز در نظر خواهد بود. با این معنا که صرفاً نباید نگاه ایدئولوژیک به استقبال این واقعیت رفت بلکه منافع ملی ایران ملتزم به اتخاذ راهبردهای سیاسی امنیتی است تا از دیدگاه حمایت از گروه‌های همسو در عراق ائتلاف منطقه‌ای را تشکیل داد. (موسوی دهموری ۱۳۹۵: ۸۵).

ب- فرهنگ

فرهنگ مجموعه‌ای از ارزش‌های ایرانی و اسلامی است که مردم ایران در آن سهیم‌اند و به درستی و جهانشمولی آنها باور دارند. ایرانیان نخستین جامعه بین‌المللی بودند که به ادیان و فرهنگ‌های اقوام تحت حاکمیت خود احترام می‌گذاشتند. (رضائی ۱۳۸۸: ۱۴). در عین حال در جامعه اسلامی نیز فرهنگ منشأ تمامی موفقیت‌ها و شکست‌ها دانسته می‌شود و به دلیل ارتباط فرهنگ با ارزش‌های بنیادی، رفتار اجتماعی با تولید قدرت نرم ارتباط نزدیک و قوی دارد. بنابراین هویت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران یکی از بهترین مؤلفه‌های الهام بخش جمهوری اسلامی در جهان اسلام است. این امر در ارتباط با مؤلفه‌هایی مانند انسجام ایدئولوژیک و راهبرد کشورها نقش تأثیرگذار و تعیین‌کننده‌ای دارد از نظر فکری و فرهنگی - تاریخی کردها به مناطق ایرانی‌کردنشین وابستگی دارند. بدین معنا که شعرا و ادبای بزرگ کرد عمدتاً در مناطق کردنشین ایران رشد کرده‌اند. (طایی، ۱۳۹۵/۷/۴).

آداب و رسوم: شاید بتوان میراث فرهنگی مشترک گسترده و فراگیر را در بین شهروندان یک یا چند کشور از مهمترین اجزای هویت ملی دانست که سبب توافق فرهنگی می‌شود. در تعریفی گسترده کلیه ابعاد فرهنگی هر نظام اجتماعی را در بر می‌گیرد که به نحوی خود خودآگاه یا ناخودآگاه ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

آئین‌های برآمده از فرهنگ ایرانی هم در صورت بهره‌مندی از ویژگی جذابیت خارجی می‌توانند به عنوان منابع فرهنگی مولد قدرت نرم تلقی شوند که بارزترین مصداق در این زمینه جشن نوروز است. (سعیدی و مقدم فر، ۱۳۹۳: ۱۱۴-۱۱۳). پاسداشت آئین‌های مختلف ایران یکی دیگر از نشانه‌های توجه ایرانیان به فرهنگ باستانی خود است که با وجود مخالفت‌ها و موانع زیاد در طول سال‌های سال دوام آورده‌اند. به گفته انور عباس استاد زبان فارسی دانشگاه بغداد: عید نوروز در همه مناطق عراق به دلیل تنوع قومی در این کشور به یک صورت جشن گرفته نمی‌شود به گفته وی، کرد های شمال عراق نوروز را با اسطوره کاوه آهنگر و پیروزی بر ضحاک گره زده و باشکوه برگزار می‌کنند و معمولاً یک هفته شمال عراق تعطیل است. در بغداد و استان های دیاله، کوت و بخشی از استان میسان که کردهای فیلی سکونت دارند. نیز به این مناسبت اهتمام ویژه میدهند. و در این روز به دامن دشت و صحرا می‌روند. از قدیم ایام در بغداد رسم بر این بود که کردهای فیلی در پایتخت، اول نوروز را به سلمان پاک (۲۵ کیلومتری جنوب بغداد) در برگزیده مرقد سلمان فارسی و اثر تاریخی طاق کسرا است، می‌رفتند. شهروندان عرب و کرد های فیلی عراق همچنین در روز اول نوروز به زیارت مرقد امیر مومنان (ع) و سرکشی به قبور بستگان در وادی السلام نجف اهتمام می‌ورزند. (نوروز در عراق خبرگزاری جمهوری اسلامی مورخه ۲۹/۱۲/۱۳۹۶).

هنر و موسیقی

محصولات و صنایع فرهنگی و هنری کشورها به شرط داشتن جاذبه برای مخاطبان خارجی منابع قدرت نرم هستند. موسیقی ارتباط تنگاتنگی با فرهنگ یک کشور دارد. رشته‌های علمی در دانشگاه‌ها وجود دارند که ارتباط موسیقی را با مکان‌هایی خاص بررسی می‌کنند. در هر صورت عامل موسیقی بر مردم یک کشور شادابی بخشیده و در مردم وحدت ایجاد می‌کند. (فرخلو، ۱۳۸۲: ۸۱). در خصوص هنر و موسیقی مردم کرد فیلی باید گفت که این موضوع تا حدی زیادی تحت تأثیر استحاله فرهنگی رژیم بعث و نیز تهاجم فرهنگ غربی قرار گرفته ولی تتمه باقی مانده باز رنگ و بوی ایرانی دارد. احمد زینی وند در این باره معتقد است: هرچند این مردم دنباله قومیتی کردهای فیلی استان ایلام بوده و از فرهنگی غنی ایرانی - اسلامی با سوابقی کهن برخوردارند. اما این مهم نیز مورد حمله های حزب بعث و هجوم فرهنگ غربی قرار گرفته، لیکن هنوز، فرهنگ غنی نیز در بین مردم کرد فیلی خصوصاً در بین ایلات و عشایر فیلی از اهمیت خاصی برخوردار است (مصاحبه مورخه ۲۰/۷/۱۳۹۹).

سازمان حشد الشعبی:

درباره وقایع اخیر حاکمیت داعش بر مناطق این کشور، باید خاطرنشان نمود که کردهای فیلی، فعالانه در مبارزه با داعش وارد شدند و با تشکیل تیپ الوراءالکرد الفیلی تحت امر جبهه ملی کردهای فیلی و در قالب حشد الشعبی حدود پنج هزار نفر را برای مقابله با داعش و آزاد سازی مناطق اشغالی، سازماندهی نمودند. این اقدام باعث شد سران داعش با صدور فتاوی متعدد علیه اکراد شیعه فیلی و بخصوص قبیله زرگوش (یکی از بزرگترین قبایل کرد فیلی) آنان را مرتد و واجب القتل معرفی نمایند. (اخوان کاظمی، عزیزی ۱۳۹۷: ۷۳).

اشتراک زبانی و نژادی

زبان فارسی در برخی از کشورها زمینه‌ساز پیوند مستقیم و معنوی آنان با ایران شده است و ضمن ایجاد همگرایی و وابستگی متقابل ترویج ایده‌ها و ارزش‌های ایرانی را در سایر کشورهای فارسی زبان فراهم آورده است. زبان فارسی رشته نامحسوس اتحاد ایرانیان از هر قوم دینی است. صبغه و سابقه زبان فارسی در عراق پررنگ و قابل توجه است، (آهنگری، ۱۳۹۴: ۱۰۷). آقای ناصر راد کرد فیلی، مؤلف در زمینه اکراد فیلی و معاون فنی استانداری اراک در این زمینه معتقد بود: با توجه به سنجیت زبان کرد فیلی به زبان فارسی، سابقه زیست و زندگی بسیاری از اکراد طبیعی است که زبان فارسی زبان دوم این مردمان باشد. (مصاحبه مورخه ۱۳۹۸/۱۱/۲۰).

حضور پررنگ زبان فارسی در عراق صدام را به صرافت انداخت تا به زعم خویش یک بار برای همیشه عراق از حضور هرگونه ایرانی و زبان فارسی پاک کنند. دستگاه‌های امنیتی صدام سالها در عراق جستجو کردند تا هرآنکه را که در اصل ایرانی می یافتند یا به جوخه اعدام بپردازند یا پس از مصادره اموال شان بی پناه و سرگردان در مرز ایران و عراق را رها کنند. به واسطه جنگ ۸ ساله زبان فارسی دوباره مورد توجه قرار گرفت با این تفاوت که این بار به جای کاربرد علمی و ارتباطی مردم، با انگیزه‌های جاسوسی و شنود مورد توجه رژیم بعث قرار گرفت. طرح ایران ستیزی در اواخر دهه هفتاد قرن گذشته یعنی با روی کار آمدن صدام حسین به اوج شدت خود رسید و بالغ بر ۱۰۰ هزار کرد شیعه معروف به کرد فیلی به سمت اراضی ایران تبعید شدند و سال‌ها در اینجا زندگی کردند؛ و فرزندان بسیاری از این اقلیت کرد در ایران متولد شدند که زبان فارسی را بهتر از کردی صحبت می کنند. انتظاری رود با توجه با بازگشت جمعیت قابل توجهی از آوارگان عراقی از ایران به عراق، که خود اینها بخشی از علاقمندان به فرهنگ و ادبیات ایرانی و زبان فارسی باشند وجود زبان فارسی در عراق و رواج و مراوده با زبان فارسی در مناطق مرزی ایران [مناطق شرقی محل تردد و سکونت را اکراد فیلی] بر قدرت نرم ایران بیافزاید. زیرا متکلمان زبان فارسی به راحتی میتوان دیالوگ برقرار کرده و پیام جمهوری اسلامی را به مردم عراق تحویل دهند. (نیکروش رستمی ۱۳۹۲: ۷۷).

کردهای فیلی عراق، کردهای شیعه ایرانی تباری هستند که اساساً و در طول تاریخ در مناطق غربی ایران مستقر بوده‌اند. ولی در سه دوره زمانی متفاوت و بالاجبار، بخشی از آنها ساکن عراق شده‌اند (مرادی مقدم و بصیرت منش ۱۳۹۸: ۶). در دوره اول مربوط به دوران صفویان است. در این دوره تمام سرزمین کردستان تحت حاکمیت دولت ایران بود. پس از جنگ چالدران (۱۵۱۴ م/ ۸۹۳ ش) و شکست حکومت صفوی از امپراطوری عثمانی، براساس معاهده صلح بخشی از خاک ایران و ساکنان آن، ضمیمه سرزمین عثمانی شدند. دوره دوم مهاجرت در سال ۱۲۴۳ شمسی، بسیاری از ساکنان پشتکوه به دلیل قحطی، افزایش مالیات و بی‌کاری، به عراق مهاجرت کرده‌اند (مرادی مقدم، ۱۳۸۵: ۹۰). به امید یافتن زندگی بهتر بالاجبار به عراق مهاجرت و ساکن این کشور شدند. دوره سوم مربوط به سال‌های ۱۳۰۴ تا ۱۳۱۷ شمسی که در این دوران، رضاخان علی‌رغم سرکوب کردهای فیلی، هم‌چنان از قدرت آنان بیمناک بود (تکراری از صفحات قبل). از این رو سیاست تحمیل فقر اقتصادی شدیدی را در مورد آنان اجرا کرده تا کردها مجبور شوند برای امرار معاش به عراق کوچ کنند. البته این روند مهاجرتی تا اوایل دهه ۵۰ شمسی ادامه داشت. (اخوان کاظمی و عزیزی، ۱۳۹۷: ۵۸). در واقع کردهای شیعه، ایرانی هستند و از لحاظ نژادی هیچ‌گونه افتراقی با مردم ایران ندارند لیکن به دلایل اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جزئی از سکین عراق محسوب می‌گردند.

تجزیه تحلیل

کردهای شیعه قبل از انقلاب همگرایی کمتری با دولت ایران داشتند و بیشتر با قیام کردهای شمال عراق به رهبری ملا مصطفی بارزانی همراهی معنوی، بخصوص مادی به علت اینکه از بعد مالی دارای توان بسیار مناسبی بودند چون عملاً کردهای فیلی بعد از خروج یهودیان از بازار عراق، با تشکیل رژیم صهیونیستی و جنگ اعراب با اسرائیل، همچنین مهاجرت مسیحیان عراق بعد از استقلال عراق بازار بصره و بخصوص بغداد را که مراکز اصلی اقتصادی عراق بودند در دست داشتند و عملاً بازار عراق را مدیریت می‌کردند. (مرادی مقدم و بصیرت منش ۱۳۹۸: ۶). کردها در زمان عبدالکریم قاسم که دارای مادری کردتبار بود نفوذ بیشتری در عراق بدست آوردند مزید بر این به علت ارادتی به مراجع عظام شیعه داشتند از لحاظ وجوهات شرعی، حمایت‌های ویژه‌ای از علما انجام می‌دادند. (موسوی دهموری ۱۳۹۵: ۸۵). این عوامل و استقبال کردهای شیعه از پیروزی انقلاب ضلع سومی بود که نشان دهنده اثرگذاری اکراد فیلی در عراق بود این موارد موجب شد بیشترین ضربات اولیه از سوی حزب بعث بر پیکره اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کردهای شیعه وارد شود چون حکومت حزب بعث به این نتیجه رسید هر جا دشمن حزب بعث است (کردهای شمال عراق، مرجعیت، انقلاب اسلامی ایران) یک ضلع حمایت آن را کردهای شیعه تشکیل می‌دهند لذا اولین حمله و نسل‌کشی را بعد از انقلاب اسلامی نسبت به کردهای شیعه با قتل عام ۲۲ هزار

نفر از جوانان ۱۵ تا ۳۰ ساله کرد شیعه در یک روز انجام داد. (سعیدی و مقدم فر، ۱۳۹۳: ۱۱۴-۱۱۳). حزب بعث به این فکر بود برای نبرد با انقلاب تازه پیروز شده شیعی، بایستی از بابت جبهه داخلی (کردهای شیعه که با ترور طارق عزیز میزان تأثیر پذیری خود را از انقلاب نشان دادند) آسوده خاطر باشد ضمن اینکه کردها می توانستند قابلیت اطلاعاتی و اقتصادی رایگانی را برای دولت ایران فراهم کنند مزید بر این پشتوانه اقتصادی مراجع شیعه که علم مخالفت با حزب بعث را برداشته بودند نیز باید از بین می رفت. حملات حکومت بعث به کردهای شیعه و متحمل شدن اولین نسل کشی، موجبات فرار و مهاجرت اجباری کردها یا همرنگ شدنشان با جامعه عربی عراق شد و بطور کلی موجبات اضمحلال نسبی این قومیت شد همین عامل باعث شد نتوان جمعیت دقیقی از کردها بدست آورد. تخمینی که از این اقلیت زده می شود، جمعیتی بین ۵ تا ۱۷ درصد از جمعیت کل عراق است ولی آنچه مسلم است حداقل ۵ درصد از جمعیت ۵ میلیونی شهر عراق را تشکیل می دهند این در حالی هست که به احتساب کردهای اهل سنت یک میلیون از جمعیت بغداد را کردها تشکیل می دهند. (طایی، ۱۳۹۵/۷/۴). آنچه مسلم است قابلیت های این اقلیت در عراق، تاکنون از سوی جمهوری اسلامی ایران از بعد قدرت نرم مورد توجه و بهره برداری قرار نگرفته است بخصوص در این شرایط تحریم این اقلیت که اکثریت جمعیت آنها، افراد ماهری در امور تجاری و اقتصادی هستند می توانند ضمن تقویت فروش محصولات ایرانی در بازار عراق، در سایر کشورهای عربی همسایه عراق برای محصولات ایرانی بازاریابی انجام دهند. لذا در دور زدن تحریم های آمریکا، و تثبیت نفوذ بیشتر کشورمان در منطقه و مقابله با دشمنان منطقه ای و غربی، می توانند کمک شایانی کنند اما یکی از مواردی می تواند در تقویت و احیای این قوم در عراق کمک کند و به تثبیت نفوذ کشورمان مدد نماید حمایت اقتصادی و سیاسی. (به علت داشتن نمایندگان در پارلمان) آنها از طرح بزرگراه مقاومت در عراق است که با حساسیت آمریکا، عربستان، ترکیه، اردن، اسرائیل و عراقی های مخالف حضور ایران مواجهه است در صورت احداث بزرگراه مقاومت که از سه مسیر کشورمان را به عراق و از سه مسیر زمینی به سواحل مدیترانه، سوریه و لبنان می رساند. (اخوان کاظمی و عزیزی، ۱۳۹۷: ۵۸). از این سه مسیر دو مسیر آن از میان محل سکونت کردهای فیلی می گذرد که هیچگون نظر سوء نسبت به کشورمان ندارد بلکه نظر مساعد و همسوی به جمهوری اسلامی ایران دارند. این تنها نمونه کوچکی از قابلیت های وجود این اقلیت است که مشروح این قابلیت ها در ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و حتی اطلاعاتی و نظامی نیاز به پژوهش های جامعی، برای بهره برداری سیاستگذاران دارد.

نتیجه گیری

همانطور که از متن بحث بر می آید، توانایی ایجاد رضایت در مخاطب به وسیله ایجاد جذابیت در فرهنگ و ارزش ها و حتی سیاست خارجی از طریق متقاعدکردن، همان قدرت نرم است که در برابر شیوه آمرانه در قدرت سخت به کار می رود توجه به این نکته لازم است که منابع مختلف قدرت نرم می تواند در هر

کشوری وجود داشته باشد، اما آنچه حائز اهمیت است، نحوه استفاده از ابزارها و شیوه‌های بکارگیری قدرت نرم است. حفظ و ارزش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران نیازمند شناخت و به کار بستن منابع نرم افزاری خود در کشورها و جوامع با توجه به زمینه های فرهنگی، سیاسی اجتماعی هر یک از کشورهای هدف است. یعنی دستگاه سیاست گذاری، مجریان و متصدیان بایستی راهکار های نفوذ یا همان قدرت نرم در کشور هدف را پیدا نموده و در جهت تأمین منافع ملی بر روی آن سرمایه گذاری نمایند. از جمله این بسترها وجود کردهای شیعه مذهب در کشور همسایه عراق می باشد. این افراد شیعه ایرانی تباری هستند که در طول تاریخ جزءگستره تمدنی و پیکره جغرافیایی کشورمان بوده و در ادوار گوناگون به علت جابجایی مرزها و تحدید حدود مرز، فرار از ظلم حاکمان، یافتن شغلی آبرومند جهت ارتزاق و از کشور مادر خود یعنی ایرانی جدا مانده و در مناطق مختلف عراق خصوصاً نواحی منتهی به ایران سکنی گزیده اند. این مردمان در واقع سفیران فرهنگی جمهوری اسلامی ایران میباشند. چون حتی با جود سخت گیری های شدید حزب بعث هنوز هم دارای سنخیت فرهنگی با ایران بوده و آداب و رسوم آنان شبیه مردم ایلام می باشد یا حداقل به نواحی کردنشین غرب کشور بسیار نزدیک هستند. به علت مرادات فرهنگی و تجاری و قومی و نیز تبعید های مختلف توسط حزب بعث اکثریت آنان به زبان فارسی تسلط داشته یا تکلم دارند. مذهب کردهای فیلی شیعه می باشد. آنان متأثر از ایدئولوژی اسلامی و آرمان های انقلاب به صف مخالفان حزب بعث پیوسته و ضمن شرکت در فعالیت ها و تظاهرات، عضویت در حزب الدعوه و حزب حکیم و ... نیز داشتند. داشتن نژاد و قومیت ایرانی، مذهب شیعه و تعلق و تعصب آنان به نژاد، مذهب و قومیت خود باعث ضدیت ساختاری رژیم بعث با آنان شد و در این تصادم و مواجهه تاوان سختی را دادند، از تبعید و شکنجه گرفته تا کشتار جمعی، به هرصورت این افراد پتانسیل مطلوبی برای ایران اسلامی است و مکانسیم های قدرت نرم آنان نیز در فرایند پژوهش ذکر گردید. نمونه کوچکی از حضور کردهای فیلی می توان به وزیر خارجه عراق، فواید حسین، همچنین اختصاص ۵ نماینده به کردهای شیعه در مجلس عراق اشاره کرد این در حالی هست هنوز کردهای فیلی توان خود را بازیابی نکرده اند این نمونه های کوچک که عنوان شد نشان می دهد که این اقلیت پتانسیل خوبی دارند و می توان از وجود آنها برای افزایش قدرت نرم کشورمان به منظور همگرایی و هم افزایی بیشتر بین ایران و عراق، البته با استفاده از سایر موارد همسو با سیاست نظام، از جمله دین اسلام و مذهب شیعه (اعراب و ترکمن ها) و نژادی (کردهای شمال عراق) و بهره برداری برد که نتیجه آن صلح و رفاه بیشتر برای مردمان دو کشور می باشد و حيله دشمنان دو کشور را در دوستی بیشتر مابین عراق و ایران را خنثی می کند.

منابع

- احمدی نوح‌دانی، سیروس، زارعی دارا مروری، قربانی سیر، آرش. (۱۳۹۸) بررسی و تحلیل جایگاه پیاده روی اربعین در افزایش وزن ژئوپتیکی شیعیان در مناسبات جهانی، فصلنامه اسلام و ارتباطات میان فرهنگی، سال اول شماره اول
- اخوان کاظمی، مسعود، عزیزی، پروانه (۱۳۹۷) "تحلیلی بر وضعیت کرد های شیعه فیلی در عراق" فصلنامه علمی پژوهشی شیعه شناسی؛ سال شانزدهم، شماره شصت و یکم.
- التیامی نیا، رضا، تقوایی نیا، علی (۱۳۹۵) "تبیین نقش و جایگاه قدرت نرم در تحقق اهداف سیاست داخلی و خارجی" فصلنامه علمی پژوهشی سیاسی جهان اسلام؛ سال ششم، شماره سوم، پاییز.
- الفیلی العلوی، زکی جعفر (۲۰۱۰/۱۴۳۱) تاریخ الکرد الفیلون و آفاق مستقل؛ بیروت: موسسه البلاغ..
- باقری، سیامک (۱۳۸۷) بسیج و مدیریت قدرت نرم- رویکرد سیستمیک؛ تهران دانشگاه امام صادق.
- بیات، رضی (۱۳۹۶) «اقدامات ایرانیان در عراق از صفویه تا پایان قاجار» چکیده مقالات همایش بین‌المللی میراث مشترک ایران و عراق.
- برزگر، کیهان (۱۳۸۶) سیاست خارجی ایران در عراق جدید؛ تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک.
- پژوهشکده مطالعات راهبردی (۱۳۹۶) سال نهای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران؛ تهران مطالعات راهبردی
- پورسعید، فرزاد (۱۳۸۹) "مفهوم شناسی گفتمان نرم با محیط راهبردی متأثر از آن" فصلنامه راهبرد دفاعی؛ سال هشتم، شماره بیست و هشتم، بهار.
- جلود خلیل، ابراهیم (۱۳۹۶) رانده شدگان؛ تهران سوره مهر
- جوادی ارجند، محمدجواد، چابکی، ام البنین (۱۳۹۰) "هویت و شاخص های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران"، فصلنامه سیاست؛ دوره چهارم، شماره اول، پاییز.
- جهانی، محمد (۱۳۹۲) "تأثیر اقلیت گرای مذهب بر امنیت ملی جمهوری اسلام ایران با تاکید بر نقش سلفیت. فصلنامه آفاق امنیت سال ششم. پاییز.
- خلجی، عباس، الهام، حسین (۱۳۸۹) "مبانی و ویژگی های کاربردی قدرت نرم در سیاست خارجی" فصلنامه عملیات روانی؛ سال نهم، شماره سی و چهارم.
- درودیان، محمدجواد (۱۳۹۷)، رویداد پیاده روی اربعین حسینی، ویژه نامه منظر شماره دهم دیماه.
- دهشیری، محمدرضا، حسینی، سیدمحمد حسین، شیرواند، صارم، حسینی، سیدمصطفی (۱۳۹۶)، تأثیر امنیت منطقه‌ای بر رفتار شناختی مجموعه‌های امنیتی مناطق، فصلنامه سیاست جهانی؛ دوره ششم، شماره یکم، بهار
- رمضان، روح الله (۱۳۸۸) درک سیاست خارجی ایران؛ فصلنامه روابط خارجی؛ شماره یکم، بهار
- سلیمانی پولک، فاطمه (۱۳۸۶) ایران و آمریکا در بستر تعاملات نرم افزاری قدرت و امنیت" نامه دفاع؛ شماره ۲.
- صادقی، سعید، عسکرخانی، ابو محمد (۱۳۹۰) بررسی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عراق جدید" مجله سیاست

- خارجی؛ سال بیست و پنجم، شماره چهارم، زمستان.
- عطایی فرهاد و دیگران (۱۳۹۰) "دیپلماسی عمومی و قدرت نرم ایران و امریکا در عراق جدید" فصلنامه سیاست دروه چهل و یکم، شماره سوم پاییز.
 - عظیمی، کیومرث، چلونگر، محمدعلی (۱۳۹۱) «پراکندگی فرق مذاهب تشیع در کردستان، مجله شیعه‌شناسی، سال ۱۰، شماره ۳۹، پاییز.
 - قربی، سیدجواد، جعفری، علی اکبر (۱۳۹۳) برجستگی منابع قدرت نرم ایران مطالعه موردی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مجله پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی؛ سال سوم، پاییز و زمستان.
 - کریمی مله، گرشناسی، رضا «باستان گرایی جدید و تأثیر آن بر امنیت فرهنگی- سیاسی جمهوری اسلامی ایران فصلنامه مطالعات راهبردی، سال بیست و یکم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۷.
 - کندال، عصمت، شریف وانلی م مصطفی نازدار (۱۳۷۰) کردها؛ ترجمه ابراهیم یونسی، تهران: روز بمان.
 - لطفیان، سعیده (۱۳۹۰)، پندار از تهدید و سیاست‌های امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه روابط خارجی؛ سال ۳، شماره ۱.
 - محدثی، جواد (۱۳۸۸) هویت ما چیست مجله حدیث زندگی؛ شماره ۱۱.
 - محرمی، توحید (۱۳۹۶) عراق جدید و امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛ تهران پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
 - محمدی گهروئی، رسول (۱۳۹۱) "بررسی منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عراق نوین" پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس
 - محمدیان، علی، ترابی، قاشم (۱۳۹۴) "تأثیر تحولات پس از سقوط صدام بر وضعیت کرد های عراق پژوهش نامه ایرانی سیاست بین الملل، سال سوم، شماره دوم، بهار و تابستان.
 - مرادی مقدم، مراد، بصیرت منش، حمید (۱۳۹۸)، تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر کرد های فیلی شیعه عراق، پژوهشنامه انقلاب اسلامی؛ شماره سی و یکم
 - مرادی، مقدم مراد (۱۳۸۵)، تاریخ سیاسی و اجتماعی پشتکوه در دوران والیان فیلی، فصلنامه مطالعات ملی، سال هفتم، شماره یک.
 - مشیرزاده، حمیرا (۱۳۸۳)، سازه‌انگاری به عنوان فرانظریه روابط بین‌الملل، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۶۵، پاییز.
 - نای، جوزف (۱۳۸۹) (قدرت نرم (ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل) ترجمه حسن روحانی و مهدی ذوالفقاری تهران: دانشگاه امام صادق.-
 - نایینی، علی محمد (۱۳۸۹). درآمدی بر ماهیت شناسی جنگ نرم و جمهوری اسلامی ایران " راهبرد دفاعی؛ سال هشتم، شماره ۲۳، بهار.

- نیک آیین، احسان الله (۱۳۸۸) "دیپلماسی عمومی با رویکردی نو در عرصه روابط بین الملل" مجله سیاست خارجی؛ سال ۲۳، شماره ۲، تابستان.
- نیک روش، ملیحه (۱۳۹۲) پایان نامه کارشناسی؛ منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عراق جدید؛ دانشگاه مازندران.
- هرسپچ، حسین، تویسرکانی، مجتبی (۱۳۸۸) "تاثیر مولفه های هویت ساز ایرانی بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران" فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره سوم، شماره نهم،

